

Šiame numery:

Kūrybinės perspektyvos naujų metų akivaizdoje.
Lietuviškos tradicijos kultūros ir laiko raidoje.
Juozo Yludio eilėraščiai.
Rašytojas, laikraštininkas, visuomenininkas: kun. Stasio Ylos 70 metų sukakčiai.
Mūsų kalba: atsiųsti ir prisiųsti.
Nauji leidiniai.
Kultūrinė kronika.
Spygliai ir dygliai.

Kertinė paraštė

Kūrybinės perspektyvos naujų metų akivaizdoje

Vieni ar kiti metai yra per trumpas laikas perspektyvoms, kurios liečia kūrybą. Kūryba nepriklauso laiko: ji turi savas prielaidas, savus aktyvius. Nauji metai yra tik proga pasisvalgyti, kur stovime, kur einame.

Kodėl kalbam apie kūrybą? Ji gi žmogiško ir, sakytų, išvisko mūsų gyvastingumo barometras. Kiek esam kūrybiški, tiek ir dinamiški. Giliau žiūrint, kūrybiškumą esam tiek, kiek turim idėjų, įkvėpimo, planų ateitį, kiek tikėjimo ir pasitikėjimo savim.

Kūrybinės dinamikos potencialas yra mūmuse, dėl to ir iškyla klausimas, kur stovime šiuo metu. Mus riboja kai kurios sąlygos. Viena iš jų yra techniškosios civilizacijos kryptis, perkelti kūrybinę ir idėjų į institucijas ir panaudojanti tik dalį specialistų. Mums ši kryptis dar nepavojinga, nes mūsų kūrybinės veiklos sritys nesiremia tik specialistais. Yra kitų dalykai, su kuriais turime skaitytis. Retėa kūrybiškai subrędę žmonės iš pokario generacijos. Dalis žmonių pasineša pragmatizmą, mažiau besidomi kūrybinėmis vertybėmis. Jaunoji karta v's kelia rūpestį, ar išaugs, ar bus pajėgi perimti kūrybinio darbo barus... Yra pagrindinis susirūpinimas, bet neatrodo, kad jau tektų baimintis. Kodėl?

Žiūrint į patį, kaip ji dabar atrodo, dar nėra ženklu kokiame ryškiam lūžiu. Soauda, reliatyviai gana plati, tebėra tokioji pat, apimty ir tokiame pat lygyje — su buvusiais plusais ir minusais. Ji ženklina kūrybinį testinumą ir turimus nemažus rašinių išteklius. Prie periodinės spaudos pridėkim atskirus leidinius. Jie toli gražu nemažėja, gal net daugėja. Praėjusių metų knivų derlius neatsiliko nuo užpraėjusių skačiumi ir kokybe.

Visuomeninė veikla, išsiskakojusi iš seno, tebėra pakankamai gyva. Stebuklu nedaro, bet laiks nuo laiko švysteli tokiais rengi-

niais, kurie prašoksta įprastinį vidurkį. Toks buvo praeitais metais ateitininkų kongresas Clevelande ir III Mokslo ir kūrybos simpoziumas Chicagoje.

Mūsų chorai ir choriniai ansambliai laikosi negausėdami, bet ir neprarasdami kūrybinių polekių. Draminės vaidybos kolektyvai neįsitraukė no pastoviai, bet laiks nuo laiko iškyla naujais pastatymais, tarp jų ir gana aukšto lygio. Tautinių šokių grupės kuriasi netgi naujos, o kai kurios daro iškilų po Europą ir Pietų Ameriką. Dailininkų prieauglis bene didžiausias; savo parodomis jie domina ir džiugina i amerikine dailės estrada. Muzikų —instrumentalistų ir vokalistų — prieauglis mažesnis, bet niekad ir nebuvo gausus. Chicago opera teisia savo darbą, galvoda net apie naujas lietuviškas operas. "Dainava" sukūrė originalią operetę.

Galėtume eiti per įvairias kitas mūsų gyvenimo sritis ir rastume, kad padėtis daugiau ar mažiau yra panaši. Kad ir mūsų švietimas su šeštadieninėmis ir aukštesnėmis mokyklom, Lietuvistinių Chicago institutu, mokytojų studijų savaitėmis, "Švietimo gairėmis", naujų vadovėlių ruošia, mokyklų leidiniais ir vaikams skirta literatūra yra didelės sukeltnės kūrybinės iniciatyvos reiškinys ir patvarus tęsinys. Šioje srityje randame įsijungusių jauniosios generacijos žmonių gal gausiau nei kur kitur. Jungiasi, gal ne taip gausiai, ir į spaudos darbą. Daug studentiško jaunimo ateina vadovais į jaunesnes jaunimo organizacijas arba jų padalinius.

Jaunimas turi neabejotinai didelį kūrybinį potencialą. Pastebėta, kad savuose tautiniuose baruose jis gali plačiau ir stipriau pasireikšti, negu pas amerikiečius. Dėl to čia sveriasi natūraliai, o iš dalies ir tai kreipia ir iš-

STASYS YLA

IŠ PRATARMES

Tradicijos yra neatskiriama tautinės kultūros dalis.* Jos apima gyvenimo, bendravimo, elgesio būdą, įveiksmintą apeigomis, papročiais, etiketinėmis formomis ir etinėmis normomis; apeigos palydimos dainų, oracijų, raudų, dialogų, kartais priežodžių, patarlių, mįslių. Tai plati tautotytos sritis platesnė už tautosaką bei kraštotyrą ir žymiai subtilesnė.

Deja, tradicijos pas mus nebuvo atskirai ir specialiai renkamos, klasifikuojamos bei studijuojamos. Kas surinkta ir aprašyta, tai tik maža dalis visumos ir nuopelnas atskirų tautosakinkų bei tautotyrininkų. Bendra kryptis rodė didesnį dėmesį žodinei ir buitinei liaudies kūrybai, ir joje iškota skirtingų dalykų.

Pirmieji tautosakinkai, romantikai, liaudies kūryboje ieškojo pradinės tautos pasaulėjautos, senosio tikėjimo bei kulto. Liaudies gyvenimo ir elgesio būdas jiems atrodė naivus ir konservatyvus, be to, "suplaktas" su krikščionyste. V. Krėvė darė priekaištą Jono Basanavičiaus romantinei krypti, kad ji turėjusi "omenų vien tik dainas, pasakas, legendas ir padavimus" ir kad tai "neišsemia visos tautosakos nuovokos" (MT I, 1930, 14).

Po to atėjo estetai — literatai, susirūpinę atpažinti "užburta liaudies sėlą", rinkę visokią ir bet kokią žodinę liaudies kūrybą. Jiems rūpėjo atsekti, kokiais vaizdais, kokiom poetinėm bei stilistinėm priemonėm, kokiais simboliais bei metaforom liaudies reiškia savo galvojimą, jutiną, išgyvenimą. Iš to jie sėmė įkvėpimo ir mokėsi kūrybinių formų.

Pagaliau susilaukėme etnologų, kurių įsitikinimu "tautosaka yra daugiau negu liaudies dailioji literatūra — ji yra kartu ir jos kultūros istorija, psichologija ir filosofija" (Vairas 1935, N 9, 23). Ši kryptis praktiškai nedaug kuo skyrėsi nuo literatū — rinko tą pačią medžiagą panašioj apimty; panašiai, kaip romantikai, domė-

* Skaitytajams čia pateikiame kun. Stasio Ylos studijos, nagrinėjantios lietuvių šeimos tradicijas, patį pradžią. Visa studija atskiru leidiniu leidžiama Amerikos Lietuvių bibliotekos leidyklos (Lithuanian Library Press, Inc.) išleistos etninės enciklopedijos knygy serijoj.

kilęs didesnis dėmesys etnikai.

Kūrybai pasireikšti mūsų tarpe dar yra daug galimybių, neįsibandytų ir nepanadotų, kad ir nešant savos kultūros apraiškas į kitų tarpą. Jaunoji generacija, perėjusi savo kultūros mokyklą, galės atlikti geriau ir aną uždavinį. Jaunas žmogus, vedamas idealistinio entuziazmo, pradeda kurti. Kurdamas pajunta savo kultūros gelmių virpesį ar atgarsį, patiria džiaugsmą veikti iš savės ir savitai — tada jo nesulaikys. Manding, esame tokioj

Zita Sodelienė

Ilustracija Stasio Ylos knygai apie lietuviškas tradicijas

josi prietarais bei prietarinėmis interpretacijomis, tariamai turinčiomis ryšio su buvusią pagonybę. Naujoji etnologija buvo įtaškoje austrų pozityvistinės mokyklos, kuri neskyrė reikšmės tradicijoms ir jų pedagoginei veikmei. Tačiau nevengė skelbti atskirus papročius bei tradicijų aprašus.

Religinės tautotytos (Religiose Volkskunde) kryptis pas mus beveik nepasireiškė, kaip pas vokiečius ir kitus vakariečius, tyrinėjusius liaudies papročius bei tradicijas ryšium su krikščioniškosios kultūros bei religijos įtakomis. Žinomas tik vienas disertacinis kun. K. Širvaičio darbas "Re-

ligios Folkways in Lithuania and their Conservation among the Lithuanian Immigrants in the United States" (rankraštis Washingtono kat. universitete, 1948).

Visai nauja pastanga iškilo pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje — tyrinėti liaudies tradicijas ir jas pritaikyti dabarties reikalavimams. Ši pastanga tuo motyvuojama, kad "tradicijos stiprina kolektyvą, reguliuoja etiketa, žmonių elgesį, padeda stabilizuoti ir stiprinti idėjas" (P. Pečiūra, Tradicijos vakar ir šiandien, Vilnius 1974, 8). "Tradicija vaidina pažangų vaidmenį", tik svarbu, kad ji atitiktų "istorines sąlygas" (tp. 6). Nesibijoma net religinių tradicijų, apeiginių jų formų, bet keičiamas jų turinys (tp 12-13) — religinis bereliginis. Šių pastangų tikslas perugdyti krikščioniškąjį tautos charakterį marksistiniu.

Tradicijos dar tebėra neapartata ir tiksliau neapibrėžta sritis. Neapibrėžtas dalykas paprastai painiojamas su jam artimais ar tybes derinyje su bendražmogiškomis. Tas tikėjimas, sakytai, ir daro stebuklus. Maža etninė grupė, kokia esame, neatsilikam nuo didžiųjų, o kai kuriais atžvilgiais gal net kitus prašokstame.

ligios Folkways in Lithuania and their Conservation among the Lithuanian Immigrants in the United States" (rankraštis Washingtono kat. universitete, 1948).

Visai nauja pastanga iškilo pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje — tyrinėti liaudies tradicijas ir jas pritaikyti dabarties reikalavimams. Ši pastanga tuo motyvuojama, kad "tradicijos stiprina kolektyvą, reguliuoja etiketa, žmonių elgesį, padeda stabilizuoti ir stiprinti idėjas" (P. Pečiūra, Tradicijos vakar ir šiandien, Vilnius 1974, 8). "Tradicija vaidina pažangų vaidmenį", tik svarbu, kad ji atitiktų "istorines sąlygas" (tp. 6). Nesibijoma net religinių tradicijų, apeiginių jų formų, bet keičiamas jų turinys (tp 12-13) — religinis bereliginis. Šių pastangų tikslas perugdyti krikščioniškąjį tautos charakterį marksistiniu.

Tradicijos dar tebėra neapartata ir tiksliau neapibrėžta sritis. Neapibrėžtas dalykas paprastai painiojamas su jam artimais ar tybes derinyje su bendražmogiškomis. Tas tikėjimas, sakytai, ir daro stebuklus. Maža etninė grupė, kokia esame, neatsilikam nuo didžiųjų, o kai kuriais atžvilgiais gal net kitus prašokstame.

Svarbiausios tradicijos yra šeimninės ir jos esti turtingiausios vi-
(Y).

gi yra pirminis žmogaus brendimo ir ugdymo židiny. Šeimos samprata ir jos paskirtis išryškiau pačiuose jos kūrimo vyksmuose, kuriuos čionai ir bandome apibūdinti. Tuose vyksmuose galima išskaityti ir daugiau dalykų: kokie buvo mūsų liaudies socialiniai, kultūriniai, etiketiniai ir etiniai ryšiai bei santykiai. Plačiau tuos santykius bei ryšius atskleidžia kitos — išvystytos tradicinės formos, kurių čia neličiame. Neličiame ir specifinių religinio šeimos gyvenimo vyksmų su šventiniais papročiais. Paliekame nuošaliai ir buitinę tradicinę šeimos aplinką. Idomios, raškos, savaip turtingos gyvenimo užbaigtųjų tradicijos, kurių čia taip pat neličiame.

Si tautotytos sritis autoriui rūpėjo dėl jos ryšio su tautine sielovada ir etnine mūsų psichologija. Rinkęs medžiagą pastarojiems dviem sritim, kai ką ir rašęs, pagaliau čia, išsivijo, atsistatinti buvo pastūmėtas imtis šio darbo. Konkrečiai jam teko pristatyti lietuvių šeimos tradicijas tėvų — šeimų dienos, kurios buvo organizuotos Putname 1958 ir 1959 metais. Šiuo išibėgėjimu buvo paruoštas rankraštis ir pradėtas rinkti. Bet rinkinį teko sulaukyti, kai autorius norėjo eiti toliau, o tautosakos rinkiniuose ne-

berado užrašytos medžiagos. Tada parengęs anketą, leidosi kelionei į lietuvių senelių prieglaudą ir tarėsi radęs "kasyklas" tokiems klausimams, kurie praveria tradicijų sritį žymiai plačiau. Anketų apdorojimas reikalavo naujo laiko, ir, jo stigidamas, autorius padėjo pirmąjį darbą į šalį. Jei ne T. Alg. Kezys, SJ, šis darbas dar būtų gulėjęs ir laukęs antrosios savo dalies.

TRADICIJŲ LŪŽIS

Prie tradicijos kūrėjų neminėjome inteligentų, nes tai nauja pastarųjų laikų tautos klasė. Tiesa, buvo sena didikų bei kilmingųjų klasė, ano meto šviesuomenė, ir ji turėjo savo tradicijų, tik šios jau nebuvo tautinės. Neminėjome ir miestiečių.

Vieni ir antri paprastai seka vadinamą pažangą, taikosi prie civilizacijos pakaitų, linksta "išsinerti" iš bendruomeninių gyvenimo formų arba pastovių elgesio rėmų. Jų santykis su tauta ne tiek buitinis, kaip liaudies, kiek racionalus arba romantinis. Šviesuoliai ir miestiečiai greičiau skiriasi, tolsta, nusigrežia nuo to, kas liaudiška, o kad neliktų tuštumoje — kopijuoja svetimus papročius. "Inteligentija, pasak V. Krėvės, vis labiau ir labiau tolstą nuo liaudies, vis labiau persunkia kosmopolitinės kultūros dvasia" (MT I, 14).

Mūsų atveju reikia skirti senąją šviesuomenę bei miesčioniją ir naująją. Pirmoji atitruko nuo liaudies gana anksti ir nuėjo savais keliais. Antroji bent kurį laiką buvo arti liaudies.

I. ATITRUKIMAS pirmosios šviesuomenės buvo beveik neišvengiamas. Ji vadovavo krašto politikai, maišėsi didžioose valstybės plotuose, bendravo su įvairių tautų bei kultūrų atstovais. Kalbiškai ir kultūriškai pradėjo tolti gana anksti — nuo to laiko, kai įsijungė į rytų slavų valdymą. Sociališkai ji atėjo į lenkų kilmingųjų gyvenimo tipą. Politinių reikalų bendrumas su slavais, socialinė artimybė, herbėnis — paskui ir šeimninės giminystės neišvengiamai vedė kilminguosius tolyn nuo savo tautos kamieno. "Ilgainiui, pasak S. Daukanto, išlepusi diduomenė išėjo ir, smėgdamos ir gundydamos į šalaujų, beje: lenkų, gudų, vokiečių ir kitų šaldro įpročius, užmiršo ir pamynė po kojų tą šventą darbą savo bočių prabočių" (DB, 85).

Viena tačiau reikia pripažinti, kad mūsų diduomenė, pati lūžusi, nelaužė liaudies: paliko ją gyventi savą tradicinių gyvenimų ir nekludė jo toliau vystyti. Nekludė ir to meto miesčionija, kuri buvo negausi, be to, svetima mūsų liaudžiai. Pirmieji miestiečiai buvo vokiečiai amatininkai ir žydai prekybininkai. Vėliau juos papildė lenkai arba sulenkėję valdininkai. Buvo ir praeivių menininkų bei statybinkų — italų, flamų, prancūzų. Visi jie gyveno savą atsineštinį gyvenimą su savais papročiais, nesimaišydami su liaudimi ir nedarydami jai įtakos.

(Nukelta į 2 psl.)

Tradicija kultūros ir laiko tėkmėje

(Atkelta iš 1 ps.)

Kitoks buvo naujųjų inteligentų ir miestiečių vaidmuo. Pirmieji buvo kile iš liaudies, o ten atėjo ir antieji — aristokratai, verslininkai, valdininkai. Jų santykis su liaudimi buvo artimas ir gyvas. Nuo liaudies priklausė jų egzistencija ir tolimosios planų, tautos ateities. Būdingiausias jų pasisavinimas buvo —

2. IŠSILAISVINIMAS. Siekta išsilaivinti tautą iš politinio pavergimo, ūkinio atsilikimo, iš senų gyvenimo formų. Pažanga, apšvietas, nauja socialinė tvarka buvo tie šūkiai, kuriais naujieji švietuliai patys gyveno ir stengėsi palenkėti liaudį. Šie šūkiai nebuvo blogi savyje, tik paviršiniai srovinių vienpusiškumų, iš jų išsivertė šie:

a. Per didelės „apšvietos“ aukštumas ir liaudies išminties bei patirties nuvertinimas apskritai. Per lengvai buvo nurašoma į atsilikimą, sustingimą, prietaringumą visa tai, kuo liaudis gyveno. Tai buvo vadinamosios pseudokultūros vienpusiškumas, pavėluotai pasisavinimas iš sveturi.

b. Seimose, kur buvo moksleivių ir studentų, šaipytasi iš tų visu „kaimiškų“ papročių, apeigų, tradicinių reikalavimų, tariaimai sukaustantių „švietėjančio“ žmogaus laisvę. Tai buvo jauno individualizmo apraška, jautri tėvams, juos įskaudinant, privertianti varžytis.

c. Socialiniai santykiai liaudyje buvo grindžiami tradiciniu humaniškuoju bei krikščioniškuoju, o tai laikyta konservatyvumu, kliūtimi revoliuciniams — socialistiškim judėjimui, suaktyvėjusiems rusų įtakoj.

d. Išsilaivinimas lietuvių tautos religijai, nes ji buvo laikoma prietaringa, mokslo ir socialinės pažangos, o liaudies papročiai ir tradicijos kaip tik buvo sušęstos su religija, jautri kovota ir laisvamanybės bei ateizmo vardu.

e. Pagaliau nuo „Aušros“ laikų buvo puoselėjama tokia tautiško kryptis, kuri idealizavo pagoniškąją praeitį ir nepalankiai žiūrėjo į krikščionybę. Visa, kas su ja rėšosi ar ja rėmėsi, atrodė mažina „autentiškąją“ tautiškumą. Tai buvo neo-pagoniškąjo romantizmo vienpusiškumas.

Šiais šūkiais ir šokiais veikė naujoji švietusmenė, veikė liaudį per pusimti metų ir pakirto jos atsparumą. „Mūsų švietusmenė, anot Vaitzanto, tik griaujamai buvo prisidėjusi prie religinių tradicijų. Grįždavo iš universiteto nieko nepažindami, kai pripažindami, kas galima pirma palygti. Jie grovė sodo džiaus „prietarus“ — religiją, mistišką jos pagrindą“ (Z 1935, N 2, 213-14).

3. LOZIS buvo nebešvengiamas. Pradžioje apgailestauta „mokytojų vaikų“ paklydimas, stebėtas jų panika ir pašiapa tiems dalykams, kurie liaudžiai buvo šventi. Toliau pradėta tų „vaikų“ aktyvaizmo varžytis ir susilaikyti nuo kai kurių veiksmų. Jau prieš I didįjį karą buvo rašoma: „Gyvenimui ir naujai vagei stojant, nyksta senovės papročiai ir apeigos“ (Atetis 1912, N 5-7, 271).

Karas ir okupacijos visai sutrukdė gyvenimą, o pokaris atnešė naują pakaitą. Pradžioje sunaikinta, paskui išbuvo politinių audrų, pagaliau išvesta iš savo žolios, liaudis ėmė nebebranginti to, ką šimtmečiais buvo išlaikę. „Nepaprastai greitai tempu, kas metai, nyksta žemaitių krašte senosios tradicijos“ (TD 1, 86). Seniau „lietuviškame kaimo buvo gausu religinių tradicijų. Dabar žymi tų tradicijų dalis jau išnyko. Išnyko ir dėl naujų socialinių sąlygų ir dėl švietusmenės įtakos kaimui“ (Zidinis 1935, N2, 213).

Su tradicijų nykimu keitėsi ir dvasinis kaimo veidas. „Šiandieniniai savo papročiais mūsų kaimas darosi nepalyginti mažiau lietuviškas ir katalikiškas, negu jis buvo prieš didįjį karą. Per šį trumpą laikotarpį mes jau spėjome nebetekti labai daug gražių visuomeninių, tautinių, o su tuo ir religinių — dorinių tradicijų“ (P 1939, N 10, 352).

Panašus procesas vyko Lietuvoje, kaip kitados Prancūzijoje. „Apšvietos“ nešėjai ilgai ir paviršiai revoliucino liaudį, kol ją palaužė. Paskui patys grįžė į senąjį kelią ir bandė liaudį susigrąžinti, bet ši nebesidavė sugrąžinama. Ir pas mus nauja inteligentų karta nebesitenkino racionalistine apšvietą, o liaudis, pasiūsi racionalizuoti savąjį gyvenimą, ėjo toliau. Inteligentuose jau reikėsi religinio atgimimo ženklų, o liaudyje — bent kai kuriose srityse — plėsi laisvamanybė. „Iki švietusmenės samoningas religijimas persimė, o kaimas ir iš gaivališkos religijos padarys samoningai religingą žmogų, dar apšvieti religinių tradicijų išnyks. Jau dabar daug išnyk“ (Z 1935, N 2, 214).

Neapdairi buvo ir mūsų valstybės, skubėdama perorganizuoti kaimų bendruomenes į viensėdijas. Ūkinė reorganizacija nebūtinai reikalavo išardyti liaudies kultūros ir tradicijų židinius — kaimus. Bet apie tai nepagalvota ir šiuo žygiu dar paskubinta tradicijų nykimas.

Tradiciinis liaudies gyvenimo būdas buvo išjudintas iš savo pagrindų ne tik pas mus. Kitur šis vyksmas gal buvo spartesnis, dėl staigios socialinių pakaitų, dėl šiojo industrijos augimo, technikos ir susisiekimo pažangos. Bet kitur anksčiau susirūpinta ir tradicinių liaudies lobų, pradėta jį skubiau rinkti, klasifikuoti, o kai kas ir grąžinti į gyvenimo tikrovę.

TRADICIJŲ ATKŪRIMO RŪPESTIS

Lūžis, apie kurį kalbėjome, nebuvo fatališkas. Liaudis susvyro, bet nepasimetė. Inteligentių nuotais bei pažiūros su nepriklausomybės išbėgimu taip pat keitėsi ir teigiamąją puse. Kūristi naujas gyvenimo tipas su mažesniais tradicijų likučiais liaudyje ir su didesniu dėmesiu liaudies kūrybai miestuose. Ši kryptis tektų vadinti grįžimu į tradicinį tautos kelią.

1. GRIZIMAS buvo vienoks liaudyje, kitoks inteligentuose. Liaudis ir nepriklausomybės galą nebesijautė menkesnė už miesto „ponus“. Išmoko neprasčiau išsiginti, apsiginti, vaistis, organizuoti. Kaimo žmogaus savimone, sakykime, atstojai ant savų kojų. Natūrali išmintis susiderino su pakilesniu apšvietimu, ir sveika kaimo pedagogika išlaikė savo turėtus pradus. Iš kaimo vyko į savus miestus mokyti jauniems žymiai didesniu skaičiumi nei seniau ir, vasaromis grįžę, nebeturėjo pašiapių ir revoliuciančių nusiteikimų. Daugelis grįžo į kaimą mokytojais, kiti, baigę studijas ir likę miestuose, parvykdavo pas tėvus su seimom praleisti atostogų visą vasarą.

Miestuose pastebėtas naujas reiškinys. Iš kaimo gabenia liaudies motyvais gaminti baldai. Liaudies kūryboje ieškota tautinio meno pradų — skulptūrinių, tapybinių, rašytinių, poetinių ir melodinių. Ypatinai išliko Rūpintojėlio kultas poezijoje ir dailėje. Pagaliau susidomėta liaudies šokiais, — jie pradėta atkurti ir imta rodyti tarptautiniuose festivaluose.

Inteligentų posūkis į liaudį buvo daugiau estetinis — meninis. Stigo dėmesio etinėms, pedagoginėms vertybėms, kurios slypėjo tradicijose bei papročiuose.

Dailininkas Adomas Varnas, kuriam š. m. sausio 2 d. suėjo 99 metai. Tai gražus patriarchališkas amžius vieno individualiosios lietuvių dailės patriarcho. Idomu, kad „Aušros“ pasirodymo metais (1883) Adomas Varnas jau buvo penkiametis. Visa ši analogija mums vaizduoja liudij, kokį kelią atbūdant, gyvoji ir kūrybinga tauta gali nueiti vieno žmogaus amžiuje. Gerbiamam sukaustuvininkui, gyvenančiam Chicagoje, linkime visokeriopos stiprybės.

Nuotrauka Vytauto Mazelio

Sito ėmė pasigesti pati jauniausioji inteligentų karta. „Liečiame labai jautri klausimą, kuris būdingas mūsų (miestų) kultūros gyvenime. Stoka tradicijų ir baimė pasisakyti už jas“ (Akademikas 1937, N 2, 28).

2. PASISAKYMAI „be baimės“ Išprogo jau šieviuje. „Mes turime nešėsimamą, gyvą tautinį turtą... Turtas gausus, plačiai šakotas, apimantis, kas sudaro savitą lietuvišką kultūrą, suteikia lietuvių tautai atspalvį, skiriamą ją nuo kitų tautų. Amerikos kultūriniam elitiui nesvarbu įrodyti, kad mes jau amerikėnėjame. Jis mus labiau gerbia nepraadusius savos tautinės spalvos“ (J. Dauzvardienė, LL 1954, N 2, 33).

Tos spalvos stoka pajuto įsikūrę angliose rašytojas F. Neveravičius. Jam „tauta be tradicijos — tai lyg kūdikis lopšyje be atsiminimų, ligos, praeties. Tauta be tradicijos — tai turtas žmogus, pragyvenęs savo amžių motononiškai ir bespalviai, nepalikęs atities kartoms jokio atminimo, net to menko, kad jis kitados gyveno. Tauta, turinti tradicijas, bet jų nevertinanti, prilygta ilgo ir našaus tėvų bei protėvių sukurtų vertybių naikintojui. Tauta nevertinanti savų tradicijų — tai, sakykime, bedvasis pilkas akmuo, kuris rities keliu, nežinia kur, nežinia kieno pastūmėtas“ (Santarvė 1954, N 7, 218).

„Tradicijos turi didelę reikšmę tautinių kultūrų ir pačių tautų atečiai. Tauta yra gyva ir didi, kuri turi kilnius savo tradicijas, jas myli, kultivuoja ir jų laikosi... Mes turime savas tradicijas... kiek galima naujose sąlygose atgaivinti arba pritaikyti ir įvesti į gyvenimą“ (Inž. J. Rugis, Drg. 1956, X. 6).

„Niekas neris visų galimų keičiamų tautinių kultūrų ir pačių tautų atečiai. Tauta yra gyva ir didi, kuri turi kilnius savo tradicijas, jas myli, kultivuoja ir jų laikosi... Mes turime savas tradicijas... kiek galima naujose sąlygose atgaivinti arba pritaikyti ir įvesti į gyvenimą“ (Inž. J. Rugis, Drg. 1956, X. 6).

„Niekas neris visų galimų keičiamų tautinių kultūrų ir pačių tautų atečiai. Tauta yra gyva ir didi, kuri turi kilnius savo tradicijas, jas myli, kultivuoja ir jų laikosi... Mes turime savas tradicijas... kiek galima naujose sąlygose atgaivinti arba pritaikyti ir įvesti į gyvenimą“ (Inž. J. Rugis, Drg. 1956, X. 6).

sporto šventės ir mirusiųjų pagerbimo diena“, be to, „specifinės kolektyvų šventės... susijusios su darbo tradicijomis“ (P. Pečiūra, 84-85).

Sios „naujosios lietuvių liaudies šventės ir jų papročiai yra pavyzdys, kaip kūrybiškai perkuriamos ir panaudojamos naujoms istorinėms aplinkybėms senosios liaudies tradicijos“. Šių „senųjų tradicijose ryškiai pasireiškia socialistinio internacionalizmo bruožai“. Tai yra „viena priemonių liaudžiai paskatinti dar sparčiau žengti į savo komunistinę ateitį“ (Lietuvių etnografijos bruožai, Vilnius 1964, 561-62).

Šalia masinių švenčių, kurios, pabrėžiama, „esanti tradicinės, įvestos naujos „seimos tradicijos: vestuvės, vardinės, gimtadieniai, vardinės, jubiliejai, laidotuvės, brandos šventė“, be to „sveikinimai jaunavedžių, jaunųjų tėvų, motinų, aukštųjų ir sidabrinių vestuvių progą“ (Pečiūra, 86).

Naujas ritualas santuokoms — vestuvėms pradėtas taikyti 1958, vardinės 1962, sidabrinės ir auksinės vestuvės 1964. Yra ritualas ir laidotuvėms. „Dirbamas didelis organizacinis darbas, siekiant pažangias praetis tradicijas susieti su naujai besiformuojančiomis, panaudoti jas komunistinio auklėjimo sistemoje“ (tp 3). Tam reikalui mobiliuojami etnologai, istorikai, rašytojai, propagandistai. Pusiau propagandinis, pusiau etnologinis išėjo ir A. Vyšniauskaitės leidinys „Lietuvių Seimos tradicijos“ (Vilnius 1967).

Šias naujas tradicijas bei apeigas lietuvių liaudis, pasirodo, ne labai priima — vadiną jas „ateizmo apeigomis“. Girdi, net Vatikanas bandęs „diskredituoti tarybines pilietines apeigas“ (Pečiūra, 114). Tai viena kliūtis. Antroji, kad „visoms naujoms religinėms apeigoms dar labai trūksta poetiškos ir muzikinės formos, kartais šios apeigos stokoja rimties ir išsklindumo, režisūrinių akcentų, ryškios atributikos, o kai kuriais atvejais ir apeiginių drabužių. Nuo to viso priklauso apeigos simbolikos poveikis“ (tp 110-11).

4. PRITAIKYMAI, apie kuriuos kalbėjome, vykdomi dabar Lietuvoje, yra tradicijų žalojimas. Tai darbas iš viršaus, svetimos rankos, svetimos pasaulėžiūros ir bedvasinės sistemos išskaičiavimas. Gal ši akcija pasitarnaus priešingai — sustiprins interesą savas tradicijas ryškinti, jas susigrąžinti liaudyje, o kai ką pritaikyti ir miestuose.

Išvijoje susiduriame su kita problema. Neturime pakankamai medžiagos bei šaltinių savas tradicijas pažinti. Tautosakos bei kraštotyros užrašai, kaip minėta, nedaug ką yra pateikę ir ne iš visų Lietuvos sričių, tad sunku nustatyti kai kurių tradicijų visuotinumą. Ar būtų galima rasti žmonių iš senųjų šievių, kurių patirtis yra išneštos iš Lietuvos kaimo dar prieš I didįjį karą ir užkonservuotos be jokių įtarpų bei pakaitų, sunku nepasakyti. Prieš kelio metai metų jų dar buvo, o dabar mirė bus šieviūs.

Spausdinta tradicijų medžiaga padalina įvairiose leidiniuose, nelengvai prieinama, — tad reikėtų ją surinkti, paklasifikuoti ir paskelbti. Klasifikuoti ir skelbti autentišką medžiagą būtų viena darbo pusė. Antroji — kaip pritaikyti tuos liaudies tradicinius vyksmus mūsų gyvenime, mūsų miestieškojo būtyje, ką iš daugelio dalykų pasirinkti. Būti neatsargu per greit spresti, kas tinka, o kas ne. Sakysim, gimtųjų, krikštynų, vestuvių vyksmuose yra tiek daug elementų, kad ne visada lengva nustatyti, kas juose esmiška. O kaip tik svarbu apčiuopti tradicijos branduolį ir pasirinkti tik tas ritualines formas, kurios paprastu būdu branduolį išreiškia.

Svarbiausia gaivinti tradicijas seimose, nes joms labiausiai jų reikia. Čia geriausia jas ir išbandyti, pradėdant nuo naujai kuriamų ir jaunų seimų, kol vaikai dar auga.

Čia užsimoto darbo tikslas duoti, sakykime, žalią tradicinių seimos vyksmų medžiagą, nesimant daryti apribojimų ar siūlyti pritaikymų. Bandyta, kiek galim, pilniau apibūdinti įvairias variacijas bei ritualinius elementus, kad būtų pajauta jų plotis. Apribojimas susiaurinti akiratį, sumažinti išpūdį, pažėistų susižavėjimą. Tai yra tie psichologiskieji momentai, kurie gali lemti entuziazmą patiems imtis pritaikymų ir pasirinkti, kas atrodytų tinkamiausia sava seimai.

Telef. — PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusacija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6123 So. Kedzie Avenue
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. Ant. Rudoko kabinetas perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
3700 West 61st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė: Nervų ir Vėduos ligos
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Resid. tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6123 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei oras nepalankus skambinti: MI 3-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 5-8893
Specialybė: Akčių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKSEVICIUS
JONAS
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3544 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJĄ — CHIRURGIJĄ
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. ataskaita 12 valandų
689-4441 — 681-4605

DR. FERD. VYT. KAUNAS
Gimnastika ir budo tel. 682-1283
GENDROJIMAS MEDICINA
1407 So. 48th Court, Cicero, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7
Makryna trečiadienį ir šeštadienį.

Nauji leidiniai

• KRIVULĖ, 1977 m. spalio mėn. Nr. 2. Leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada: Redaguoja kun. P. Celiešius, Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany. Leidinys iliustruotas nuotraukomis.

Šį kartą: Išeivijos lietuvių vokiečių laikas Sv. Kazimiero kolegijos reikalai; Vysk. A. Deksnis laikas; Kuratorijos valdybos pareikšimas; Vysk. V. Brizgio aukštinis jubiliejus; Suvažiavimas Bad Woerishofene; V. E. L. S. Centro tarybos posėdis, Lietuviškųjų studijų savaitė, Sukaktuvininkai, plati Europos lietuvių veiklos kronika.

Tel. ofiso ir buto: OLYMPIC 2-4156
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave, Cicero
Kasdien 10-12 val. popiet. 1-4 val. vak. Trečiadienis 12-14 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTEIN
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 59th Street
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. Trečiadienis 12-14 val. popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KCDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.

Ofs. tel. RE 7-1168; rez. 289-2919
Ofs. tel. 4-1818; rez. PR 6-8801
DR. J. MEŠKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KARAGIŠAUSKAITĖ
7051 So. Washington — Tel. 778-0108
(Pritaikomi akiniai pagal receptą)
Didelis akinų rėmų pasirinkimas
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

Tel. — 282-4622
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
121 No. WABASH AVE.
4300 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Fikrinis adresas: Pritaikomi akiniai pagal receptą
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INSTR. POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2608 W. 63rd Street
Val. antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofis tel. RE 8-4410
Residencijos tel. GR 6-8841
Ofis val.: pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofis tel. RE 3-6559 W. 50th St.
Ofis val.: pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

Tel. ofis PR 6-4446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-4 val. popiet. Trečiadienis pagal susitarimą

Ofs. tel. 586-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ŽILIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val. pirm., antr., ketv. ir penk. 10:00-12:00 val. popiet. 1-4 val. vak. 1-4 val. popiet. 1-4 val. vak.

Rašytojas, laikraštininkas, visuomenininkas

Stasio Ylos septyniiasdešimt metų amžiaus sukaktis

Tarp taurių mūsų išeivijos asmenybių savo kūrybingumu šviesiai žėruoja kun. Stasys Yla, sausio 5 d. sulaukęs 70 m. sukakties. Gimęs 1908.15 Lauciu-
nų km., Kurklių v., Ukmergės apskr. Tai nepalaužiamas idealistas, ryškus vis naujais savo kūrybos polėkais, uolus visuomenininkas, sėkmingas istorikas, talentingas laikraštininkas, poetas, kurio dailiosios kūrybos posmų yra virtusių giesmių ir dainomis. Jis jaunimo ideologas, naująją kartą gerai pažįstas psichologas, sumanus organizatorius ir šiaip mielas žmogus, kuris neturi asmeniškų priešių, o gali džiaugtis tūkstančiais draugu.

Teko jį artimai pažinti jau prieš pusimtį metų, kai, baigęs Rokiškio gimnaziją ir dvejus metus atpykęs mokytojo tarnyboje, 1927 m. įstoja į Kauno kunigų seminariją. Patekęs į trečią kursą, ten radau ir Stasį Ylą. Jis vis buvo toks mielas, nuoširdus, draugiškas, veiklus visuomenininkas ir abstinenty draugijose, jau seminarijoje pradėjęs rašinėti į laikraščius. Apie dvyliką mūsų buvome susimėję į tokią konfidencialią šv. Tomo draugijėlę, siekdami daugiau vienas kitam padėti charakterio ugdyme ir gilesnės dvasios nešime į pačią seminariją. Čia buvo a.a. kun. A. Lipniūnas, dabartinis vysk. A. Deksnys, prel. V. Balčiūnas ir eilė kitų. Dalis jų, kaip ir Yla, buvo bibliotekininkai, ir nuolatiai tarp knygų lentynų galėdavome daryti savo susirinkimus.

St. Yla, kaip rūpestingas, darbuotojas, ne iš turtingųjų — gavo seminarijos tarnybas: negociatoriaus (knygų ir kitų dalykų užsakytojo), o vėliau — ceremoniariaus, padedančio tvarkyti apeigas. Nežiūrint tų darbų gausybės, jis įstengė dar imti ir specialų kursą, kurį vėliau apvainikavo teologijos licenciatu, parašęs studiją apie lietuvių apologetinę literatūrą. Studijas dar papildė pedagogikos ir psichologijos kursais Filosofijos skyriuje.

Kapelionas ir profesorius

Nenuostabu, kad jis, po to kai mus 1932 m. kunigais įšventino arkiv. J. Skvireckas, buvo pakviestas kapelionauti pažangioje Marijos Pečkauskaitės gimnazijoje, o netrukus ir profesoriatu toje pačioje kunigų seminarijoje — dėstyti sielovada.

Jaunam energingam Stasiui to darbo buvo per mažai. Jis drauge tapo ir "Mūsų Laikraščio", religinio — ideologinio skyriaus redaktoriumi. Dar plačiau jis ėmė reikštis studijiniiais straipsniais žurnaluose ir atskirais leidiniais: Pasiryžėliai ir laimėtojai, Priešmokyklinis auklėjimas, Mergaičių pasaulis, Laisvamanybė Lietuvoje, Laisvės problema, Krikščionybės įvedimas Lietuvoje, Komunizmas Lietuvoje, Laisvės problema, Kaimas ir miestas šių dienų pastoracijoje, Siauroji ir pilnoji katalikybė, Dvasinė kaimo krizė, Dabartinis žmogus, Nerami dabartis ir ateities perspektyvos (bolševikų konfiskacija), Ateina naujas kunigas, Meilė, Lietuva brangi. Kelionės po vakarų Europą jam davė jaunų įkvėpimų.

Tarp naujo sąjūdžio kūrėjų

Gyvendamas Kaune ir kaip pastoralinės dėsnytojas priklausydamas universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto personalui, jis suėjo į artimesnį ryšį su jaunaisiais katalikais intelektualais, savo studijose Prancūzijoje, Italijoje, Vokietijoje persiėmusiais Va-

IUOZAS PRUNSKIS

karų kultūros pažangumu. Jie grupavosi apie "Naująją Romuvą", o vėliau apsisprendė perimti "Ryto" dienraštį, sukurdami "XX Amžių" ir ryždamiesi be atlyginimo uoliai prie jo dirbti. Čia kun. St. Ylos pasiūlymu ir buvau pakviestas į to dienraščio redaktorių. Buvau liudininkas nuostabaus to redakcinio kolektyvo pasišventimo, pažūrų platumo, išradingumo, naujų kelių įieškojimo, ištikimumo principams ir ryžtingumo Lietuvos pažangėjime.

Būdamas naujų būdų įieškotojas sielovadoje, plačiai suprastos pilnutinės katalikybės skelbėjas, kun. Yla ne visada buvo prie širdies konservatyviam Kauno arkivyskupijos vadovui, užtat jis hierarchijoje karjeros nepadarė, nors, jei būtų reikėję balsuoti pasauliečiams inteligentams, jį būtų išrinkę vyskupu.

Išėjimoje

Užplūdus okupantams bolševikams, vysk. V. Brizgys, susišaukęs mūsų būrelį pabrėžė, kad reikia išsaugoti inteligentinių pajėgų grupę ir skatino mus pataukti į Vakarus. Prasidėjo ir areštai. Katalikų veikimo centre, kur man teko eiti spaudos biuro vedėjo pareigas, areštavo dr. J. Leimona, dr. J. Pankauską. Jaučiau, kad artėja ir mano eilė, tai išvykau dar į tėviškę, pabūti paskutines dienas su tėvais. Ir štai vieną naktį atvyko kun. St. Ylos iš Kauno atsiųsta moteris, perspėti, kad jau paskutinis metas — reikia bėgti. Su tuo slaptu pranešimu kun. Ylos siunčiama jį atvyko apie 130 kilometrų. Jei ne tas Ylos perspėjimas, greičiausiai mano kaulėliai jau būtų sušutę Sibire, bet jis ir didžiausio pavojaus metu rūpinosi kitais.

Su mirtinu pavojumi praves-tas pro bolševikų sargybas, patekau į vokiečių sukurktą pabėgėliams iš Lietuvos Gleisgarbeno lagerį, kur jau buvo kun. St. Yla,

dr. A. Maceina, J. Būtėnas, adv. V. Vaitiekūnas, o greit atvyko ir a.a. kun. K. Barauskas. Kaip šiandien atsimenu, kaip mes, tolyn nuslinkę nuo nacių, miškely sekmdienį organizavome slap-tas pamaldas.

Kai pavyko iš lagerio išsisukti, atsidūrėme Berlyne. Buvo aišku, kad reikia veržtis toliau, bet vienam reikėjo pasilikti rūpintis lietuvių dvasiniais reikalais. Kai suminėjome, kad kun. Ylai, kaip sielovados dėsnytojui, tas uždavyns labiau tinka, jis mielai pasi-liko, nors jau Berlyną pradėjo bombarduoti.

Bet jam teko laimė anksčiau grįžti į Lietuvą, kai bolševikai buvo išbloktai. Tik pasiliko tėvynę neilgam. Naciai kaip įta-kingą, vieną iš vadovaujančių lietuvių, jį 1943.III išvežė į Stutt-hofo koncentracijos stovyklą, kur jis kalėjo drauge su B. Sruoga, kun. A. Lipniūnu (mirsiu vos išėjus iš lagerio) ir kt. Dveji kalnimo metai susikristalizavo į Ylos veikalą Žmonės (mirsiu vos išėjus iš lagerio) ir kt. Dveji kalnimo metai susikristalizavo į Ylos veikalą Žmonės (mirsiu vos išėjus iš lagerio) ir kt. Dveji kalnimo metai susikristalizavo į Ylos veikalą Žmonės (mirsiu vos išėjus iš lagerio) ir kt.

Antru kartu išbloktas iš tėvynės, kaip plačių sugebėjimų žmogus, buvo pakviestas į Lietu-vių tautinės delegatūros darbą, kan. F. Kapočiaus įstaigoje, čia būdamas sielovados patarėjas bei spaudos skyriaus vedėjas. Jis redagavo kunigų žurnalą "Lux Christi" ir ėmėsi ruošti liturgi-nius tekstus, maldaknyges, įves-damas kitose tautos pastebėjus naujumus, kurdamas naujesnę liturginę terminiją, tuo klausimu paruošdamas net specialų leidinį.

Amerikioje

Tremtinių stovykloms tuštė-jant, Stasys Yla 1950 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Putname, tapdamas lietuvių seselių ka-pelionu. Vienuolyno nuošaluma ir ramybė davė jam daugiau lai-ko kūrybos darbui. Čia atsirado:

Kun. Stasys Yla

Nuotrauka Vytauto Mažello

Ateitininkų vadovas, Moderni-mergaitė, Dievas sutemose (reli-gijos psichologijos knyga, atrem-ta į lietuviškuosius pavyzdžius), Tikiu Dievą, Šiluvos istorija, Var-dai ir veidai, Vardan Dievo. Jo Stuthofo atsiminimai pasirodė net ir anglų kalba.

Kai įsiisūbuoja, Yla dirba kie-tai. Tarp pundelio jo laiškų, pa-siekusių mane, yra rašytų pirmą valandą nakties. Nenuostabu, kad tarpais jis tampa taip nusi-vares, kad gydytojas suragina griebtis kokios nors atvangos. Ir taip jis ėmė Putnamo akmenis ri-tenti, sukurdamas Mindaugo pi-lį, į jos papuošimus įtraukda-mas ir kai ką iš menininkų.

Visuomenininkas

Bet Yla nėra užsidares kabine-tinis mokslininkas. Jis drauge ir visuomenininkas. Tai išplaukia iš jo charakterio. Anot jo: — Kas bendrauja su visais, ne-bijo realaus darbo, tas savaime išlaiko dvasios pusiausvyrą. Tam sunku pamesti iš akių visumą.

Jis veiklus Kunigų Vieni-bėje, buvo energingas skautų dvas-nėjų vadovybėje ir daug dirba su ateitininkais. Viename laiške jis ra-šė:

— Neužmiršk ypač ateitinin-kų, jų reikalų, jų mįsijos. Čia vi-sų mūsų skola tam sąjūdžiui, ku-ris mus ugde, įkvėpė.

Ir jis planuoja kursų, stovyklų programas, gausiai skaito pa-skaitas, vadovauja Dainavoj ir kitur. Jo palaiminga įtaką jaučia ir jaunimo tėvai. Mano sesuo dr. O. Garūnienė, auginanti dvi dukras, pakartotinai man vis kal-ba:

— Kai tik atvažiuos kun. Yla į Chicago, atsiveski jį pietų. Jis tiek daug mums, tėvams, padeda auklėjimo darbe, kuris Amerikos didmiesčiuose nėra lengvas.

Stasys Yla moka prabilti ir į jaunus, ir į paaugusius intelek-tualus. Jo žodis brandus tiesa ir perpintas poetiniu vaizdumu. Jis švelnaus būdo, bet gana elegan-tišku manieru. Jo kūrybiniai po-lėkiai buvo apva'nikuoti prof. Salkauskio premija, kurią idealis-tinė jaunimo ir savo tautos mei-lė privertė vėl atiduoti krikščio-niškos kultūros ugdymo reikalui.

Jo kūryba šakota. Nesvetima jam ir meno — tapybos sritis, kur jis reiškiasi ir kaip organi-zatorius: švenčiant karaliaus Mindaugo sukaktį, jis surado me-cenatų, suindino dailininkus ir taip atsirado A. Varno "Mindau-go vainikavimas", A. Valeškos ir kitų mindaug'niai paveiks-lai. Tas polinkis į meną jį gal ir paskatino ruošti leidinį apie M. K. Čiurlionį.

Lietuviškas priežodis skelbia, kad Ylos maiše nepaslepsi. Mūsų suaktyvininkas nepaslepiamas, nepranykstantis tūkstanti-nėse išeivijos miniose. Savo kū-rybingumu, savo idealizmu, savo darbštumu jis išnyra į viršūnes.

Juozas Yluvis

TEVIŠKĖS VASAROS

Išbunda rytas
beklausant,
ištista vakaras
bežvalgant, —
ir grįžta, grįžta
atolais,
ruginom
tėviškės vasaros...
Rasom pravirkta
plovėjų dainos,
žvaigždėm prabėka
senolių pasakos.

KOKS VAKARAS?

Dingsta žaros
nuo skliauto,
slepiasi šėveliai
pamiškėj, —
eini ir grįžti
pievomis.

Rasos skonis
gomury,
detonalinė muzika
ausyse,
astro skridulni —
joneliai
kapoja akis,
ir sustoja.

Dieve,
Koks vakaras!

PALIKTOM, PASKUTINĖM

Tirpsta saulė
mėlynėje —
dūgia bitės.
Stiebiasi klevai
tapytojai —
trykšta spalvos.

Beržas rašo
autoportretą
aikštėje.
Dobiliukai
audžia akutes
sodo kilmė.

Paukštis tyli,
suklusa
virpančioj šakoj:
kurgi Sekminės,
paliktos
paskutinės?

UŽMIRŠĘS SALNĄ

Klevų viršūnės
liepsnoja
ir kioja, kioja
dažais
sodo kilmę.
Atrodo, pienės
išsklido,
našlaitėlės,
godžios
tavo žvilgenio.

Saulės glomė
pakelia sparnus,
ir tu plasmoji
pavasariu,
užmiršęs
poryčio salną.

KELIAUSIU

Rudenio gelos
artėja,
užauja bangos
ir vėjas.

Bures išskeltum
į erdvę,
irklus įsmeigtum
į gelmę.

Uolos išplautos
vaidenas,
sukauptos kopos
nuo seno...

Rytui išaušus,
bangą pagausiu —
keliausiu,
keliausiu.

UGNIES ŽEMEN

Skyla ledas,
išas aiži,
virpa
leilausis
įkaitę.

Šuvėdros
pavydžios,
edrios
seka,
klykia.

Ruoniai
užkimusiom
burnom,
optukusiom,
įmirkusiom akim
įtaringai
lydi.

Iršios —
gyvenimas
tėmoks...
leškis
ne žuvų —
ugnies žemės
šaurėj.

LAIKO STRĖLĖS

Debesų audringos maršos —
bangos žalias,
putos vario.
Saulė skęsta,
mirsta žaros.

Įsibėbia sfinkso akys —
drugiai plakus,
gatvės šlapios,
krinta į asfaltą
laiko strėlės...

Grįžlai negrįžta naktį,
ar suspa
aušra atkakti,
ar be žvakės
merkais akys?

IESKOJAU TĖVO

Vaikštojau basas
naktigonis —
rasos nebūvo
šignakt,
saulė aptemo
įpyt.

Nuotaka išužo
žiedus
suo tako.
Laukinis balandis
šlankia
uoogyje.
Gandras negrįžo
į kizlą.

Ieškojau tėvo,
šaukiau motiną, —
atsiliepė
šumulis
išverktom
ašarom.

KAIP ILGAI?

O godos, godos —
glūžios, bežodės:
rankos sumertos,
surištos,
prikaltos.
O žodis skamba,
ir odės aidi,
klykia,
kvatoja
trypančiom kojom.

Dieve,
kaip ilgai
kaitinsi
ietį?

NOVA ET VETERA

Senam uocui
neberuoškit
naujo molo,
senai širdžiai
nebeliekit
naujo kraujo.

Naują žveją,
naują latvą
susiraskit,
jauną širdį
naujam rytui
įbanguokit.

Senos srovės,
naujos bangos
vandenyno, —
seni molai
nauji raižiniai
metalini.

Zita Sodzikovs

Illustracija Stasio Ylos knygai apie Lietuviškas tradicijas

Kultūrinė kronika

ISTEIGTA LIETUVIŲ BIOLOGIJOS IR GAMTOS MOKSLŲ DRAUGIJA

Laike Trečiojo mokslo ir kūrybos simpoziumo (lapkričio 26 d.) Chicagoje buvo įsteigta pirmoji Lietuvių biologijos ir gamtos mokslų draugija. Tuo reikalu buvo priimta rezoliucija, kuri apibūdino naujos draugijos veiklos gaires ir nurodė, kad šio simpoziumo Biologijos ir gamtos mokslų sekcijos pirmininkas ir paskaitininkai sudarys šios mokslų draugijos vykdomąją valdybą: dr. Jonas Genys — pirmininkas, Birutė Saldukiene, Teresė Balčiūnienė, dr. Antanas Butkus ir dr. Raimundas Sidrys — vicepirmininkai.

Rezoliucija nurodo, kad šio Biologijos ir gamtos mokslų draugijos valdyba rūpinsis sudaryti lietuvių biologų, gamtininkų, šių sričių studentų, bei Draugijos narių kartoteką; palaikys su jais ryšius bei jiems padės jų profesiniuose reikaluose. Steigs skyrius didesnėse kolonijose; paruos veiklos įstatų projektą; suorganizuos ateinančio Mokslo ir kūrybos simpoziumo biologijos ir gamtos mokslų paskaitas; sušauks visuotinį narių suvažiavimą; priims mažas aukas draugijos veiklai paremti; reprezentuos lietuvių biologus ir gamtininkus amerikiečių ir lietuvių mokslo institucijose, federacijose bei suvažiavimuose; atliks kitus narių patvirtintus uždavinius bei remis visas lietuvių kultūrinės, mokslinės ir Lietuvos tyrinėjimų pastangas.

Artimoje ateityje bus sudaromos biologijos ir gamtos mokslų sekcijos: biochemijos, genetikos, biometrijos, zoologijos, geologijos, geografijos, ekologijos, miškų mokslų, agronomijos, žuvininkystės, gamtos turtų, gamtos apsaugos (oro ir vandens), mikrobiologijos, klimatologijos, gamtos tyrimų ir kitos. Mokslo ir Kūrybos simpoziumo organizatoriai priza-dėjo naujai draugijai paskirti 160.00 dol., todėl valdyba narį mokesčio nerenka, bet, žinoma, aukas priims, kaip nuolatinių aktyvų. Norintieji prie numatomų darbų aktyviai ar pasyviai prisidėti būkite malonūs rašyti tokiu adresu: Lithuanian Society of Biological and Natural Sciences (c/o Prof. J. Genys), University of Maryland, IEL-CEES, College Park, Maryland 20740.

LATVIAI APIE BARONO KURYBĄ

Latvių žurnalas „Jauna Gaita“ išspausdino A. Barono knygos „Mėnesiena“ recenziją, kurią parašė Gunars Irbe. Knyga Janis Zariņš yra išvertė į latvių kalbą, ir ji yra išleista Brooklyne. Latvių vertime tas romanas pavadinamas „Mana sieva? Mans dēls?“ (Mano žmona? Mano sūnus?). Recenzijoje pažymima, kad romane pavaizduota netolima mūsų praeitis; vokiečių okupacija, karas, bėgimas, gyvenimas pabėgėlių stovyklose. Tačiau, rašo recenzentas, tie įvykiai, tai tik fonas, siužetas, virš kurio iškyla naujos problemos: žmogaus likimas. Romano charakteriai nėra marionetės, o žmonės su savo laikmečio charakteriais; jie pagilina laikmečio sampratą, didiesiems įvykiams teikia žmogiškąją paralelę.

Visa tai Baronas piešia ryškios spalvomis, pasiekdamas gilesnes dimensijas. Baronas sprendžia, kiek daug socialinės normos, bendras gyvenimas turi įtakos žmogui ir žmonių savitarpio santykiams. Barono romanas nesibaigia problemos išsprendimu. Dar daugiau — jo romanas išryškina, kad gyvenime būna neišsprendžiamų problemų. Jis tenka ignoruoti, kad gyvenimas būtų įmanomas nesužlugdant. Bet ne visį įstengia tuo kelti, ir jų gyvenimas virsta kaltės įtampa prisotintomis die-

nomis. Kai kuriuos skaitytojus toks mintijimas apvils. Bet rašytojo uždavinys nėra išreikšti kategoriskus imperatyvus, o pavaizduoti gyvenimą, atkurti tikrovę ir išryškinti problematinį klausimą. (ip)

J. GLAUDOS NOVELĖ RUSŲ SPAUDOJE

Paryžiuje leidžiamas rusų savaitraštis „Russkaja Mysl“ gruodžio 15 d. išdėjo Jurgio Gliaudos novelę „Dėdulė“. Savaitraštis yra plačiausiai Europoje skaitomas rusų kalba leidinys.

ATRASTAS MAKEDONIJOS KARALIAUS PILYPO II KAPAS

Vienas didžiausių pastarųjų metų archeologinių radinių yra Grakioje, pietvakariuose nuo Salonikų, prie vietovės Verginā, šiemet atrastas garsojo Makedonijos karaliaus, Aleksandro Didžiojo tėvo, Pilypo II kapas. Kasinėjimai ten buvo vykdomi jau nuo 1937 metų. Kuriam laikui karo jie buvo pertraukti. Pagaliau nepaprastai turtingas radiniais karališkasis kapas požemiuose buvo atidengtas. Tarpe daugybės radinių pats brangiausias yra 336 metais prieš Kristų mūdyto karaliaus gyno auksas karatas. Visiems šioms archeologinėms kasinėjimams pastaruoju metu vadovavo žymusis archeologas Manolis Andronikos.

Dovana vaikams

„KALNUOSE“ — Mildos Kvietytės 78 psl. pasakų knygelė, parašyta vaikams, kurioje dūdamas 8 realistiniai vaizdai: Stirniukas, Nuostabi muzika, Geriausias draugas, Didžiausias džiunglės, Rainutė, Kalnuose, Gegutė, Šnektutis. Ilustravo dail. Ada Korsakaitė-Sutkuvienė, išl. Pasakų Fondas, spaudė Vijeikio spaustuve, kaina 3 dol.

Knygelė aiškiai taikoma vaikams. Parašyta subtiliai jaut-

Telefonas Valius

Sauksmas Baltijos pakrantėje

riai, ką gali atlikti tik moteris, turinti įgimtą palinkimą grožiui, dorai ir daili. Man kai kurie klausimai net per daug jautriai patraukti: kai baromas paukštis, kad tempia iš žemės sliakę (29 psl.). Juk ir jis turi maitintis. O priversti visus maitintis tik žole negalima, nes daugelis ne vegetarai.

Stilius pagirtinas: sakimai trumpi, atitinką dabartinius mokinius, kurie tokiu stiliumi dabar turėtų pratintis rašyti. Kalba švari, visiems priimtina. Mokytojai turi pratinti mokinius rašyti trumpais sakimais, bet ne ilgais. Nors daugumas į ilgus linke.

Dail. Korsakaitės iliustracijos gaustos ir geros. Tik 13 psl. mergaitės galva primena suaugusią moterį. Spaustuovės darbas tinkamas, švarus. Knygelė išleista pavyzdinčiai. „Pasakų fondas“ padarė gerą darbą.

Ignas Malėnas

KRIKŠCIONISKOS SAMONĖS STUDIJĄ

Carroll kolegijos Helenoje, Montanoje, teologijos profesorius W. M. Thompson parašė studiją „CHRIST AND CONSCIOUS-

NESS: Exploring Christ's Contribution to Human Consciousness". Išeido Paulist Press, New York, 1977 m., 208 psl., 5.95 dol. Autorius filosofijos ir teologijos šviesoje svarsto krikščioniškos samonės kilmę ir vystymąsi, išryškindamas Kristaus reikšmę, įnašą į žmogiškosios samonės augimą, kartu pabrėždamas krikščionybės prasmę ir reikšmę dabartinėje suspažinimo naujausiais filosofais, teologais, psichologais, psichologais, ypač J. Jasperso, Kohlbergo, Jungo, Freudo, Dunne, Neumano ir kitų studijomis ir savos svarstymus gausiai dokumentuodamas iš tų raštų, dar ydamas ekskursijas į antropologiją, psichologiją, ryšius religijos, pasinaudodamas lyginamosios religijų istorijos duomenimis ir kitais artimais mokslais.

Tačiau veikalas giliai filosofinis ir teologinis eiliniams skaitytojui sunkiai įkandamas, pasirodys abstraktus, tačiau kiekvienas skaitytojas stebėsis sutelktos medžiagos gausumu. (j. p.)

Nauji leidiniai

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1977 m. gruodžio mėn., Nr. 11. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Administruoja A. Likanderis. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata 6 dol.

Šio numerio temos ir problemos: Kalėdos (J. Venckus, S. J.), Juozo Venckaus, S.J., auksinis jubiliejus (Redakcija), Krizė ar naujos galimybės (Gražina Kriaučiūnienė), Kelionė po Europą (J. Prunskis), Eilėraščiai (Sesuo Ona Mikalaitė), Kiaulėlės elgesys (A. Tamošaitis, S.J.), „Sanja skatiku“ (N. Jankutė), Vieno atsivertimo poetinė istorija (Alf. Tyruolis), Tėvynėje (D. ir G. Vakariai), Kalba (J. Vaišnys, S.J.), Atgarsiai (Skaitytojui), Trumpai iš visur (J. Pr.). Numeris iliustruotas Danutės Vakarės nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — Eugenijaus Būtėno.

• SVIETIMO GAIRĖS, 1977 m. lapkričio mėn., Nr. 3. Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidžia JAV LB Svetimo taryba. Redaguoja Danutė Bindokienė, 6634 S. Richmond St., Chicago, IL 60629. Administruoja Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago IL 60629. Kaina metams 3 dol. Čekius rašyti Lithuanian Educational Council, Inc.

Siame numeryje: Nepakenkė darbingai nuotakai (d.b.b.),

Filmų įvairumai

STASE SEMENIENE

“1900” yra Bernardo Bertolucci naujausias epas, keturių valandų ilgumo, išestas ir nuobodokas.

Bernardo Bertolucci pagarsėjo savo filmu “Last Tango in Paris” su Marlon Brando. Kai kas laikė tą filmą pornografiniu, o kai kurie jį išlele ir padangas. Niujorkietė filmų kritikė Pauline Kie, didelė Marlon Brando garbintoja, išlaupino filmą kaip nepaprastą, o kiti amerikiečiai kritikai, pasiremiami jos autoritetu, trimitavo be galo ir be krašto.

Po minėto filmo pasisekimo, Bertolucci sukvėdė visą savo talentą ir “1900”. Filmas buvo sutrumpintas visa valanda, tai gal ir yra kenksminga spraga, bet penkių valandų žūrijimo publikai irgi per daug.

Turinys sukasi apie gyvenimą dviejų draugų, gimusių tą pačią dieną (tai diena, kurią Giuseppe Verdi mirė 1901 m.). Vienas berniukas Olmo, gimęs

povainikiu, yra vaikaitis kaimiečio patriarcho (Sterling Hayden). Po slėnio dvare. Kitas naujagimis Alfredo yra dvarponio Alfredo (Burt Lancaster) vaikaitis ir būsimas dvaro paveldėtojas. Jų vaikystės scenos atvaizduotos kažkaip su mitišku pamušalu: abiejų seneliai seka juos, lyg kokie arai, ar lyg tie galingieji šimtamečiai žuogai, baigę jau subyrėti. Bertolucci, prisiuostas marksizmo, ir savo epą sureizisavo pagal sovietinių tyliųjų epų kulpą: pilna saulės, žemės, daug maisto ir daug klasių skirtumo.

Kai berniukai užauga, Olmo (Gerard Depardieu) ir Alfredo (Robert de Niro), jų charakteriai neišsivysto, bet palieka lyg kartoniškas, negyvos iškarpos. Prasideda dvikova tarp dviejų valgių: vieno silpno, bet gražiai aristokratiško Alfredo, kito stipraus, bet prispausto, ne per daug ir protingo Olmo.

Vyrukai išeina į karą, grįžta, veda, turi vaikų ir pasensta. O jie vis išprausti į tuos pačius rūmus — nesubrendę du vaikai, mėginą įrodyti savo vyriškumą. Ir tai ne savo tikrais veiksmais, darbais, o tik abstrakčiai, gražia retorika.

Bertolucci mėgsta raudoną spalvą, kuri simboliškai reiškia gyvenimą, sveikatą, socializmą ir dar kai ką. Keista, tą spalvą jis paklūsa mums, pasinaudodamas arbužu.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS. Nuomoja, Parduoda, Taiso. Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas. Phone — 381-4111. 5610 S. Pulaski Rd., Chicago

LADIES AND GENTLEMEN! Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in USA, Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp. Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Druggist, Red-Blue Book, Drug's Chemical Order STAGHANT JIB Lab.: J & J, 2257 W. 69th St., 1640 W. 47th St., So. 69th Ave. & 14th St., Cicero, Ill. 1147 S. Ashland Ave., 2338 So. Milwaukee Ave., Chicago, Ill. JIB Medicine, Liquid & or, week supply — \$6.00. Money Order postpaid Send Today. JIB LABORATORY, 1437 So. 49th Ave., CICERO, ILL. 60638

A. TVERAS LAIKRODŽIAI IR REAGINERES Pardavimas ir Taisyimas 2046 W. 69th Street — Tel. EE 7-1041

JEI JUS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRUS USSR KRASTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC. (LICENSED BY VNESHPOSYLTORG) VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 TEL. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Seštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI:

Allentown, Pa. — 126 Tighman Street	435-1001
Baltimore 31, Md. — 1828 Fleet Street	392-4200
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	633-0000
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	808-4700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	465-2516
Chicago, Ill. 60629 — 2006 West 69 Street	825-2707
Chicago, Ill. 60609 — 1635 West 47 Street	576-6706
Cleveland 13, Ohio — 1628 Kentworth Avenue	771-0000
Detroit 12, Mich. — 11001 Jos Campus Avenue	365-0730
Hannover, Mich. — 11330 Jos Campus Avenue	365-0740
Hartford 6, Conn. — 123-124 Hillside Avenue	246-2306
Los Angeles 4, Calif. — 130 So. Vermont Avenue	385-0000
New York 3, N. Y. — 75 Second Avenue	676-1300
New York 3, N. Y. — 324 E. 9 St.	475-7430
Miami Beach, Fla. 33139 — 1201 17 St.	365-0732
Philadelphia 25, Pa. — 631 W. Girard Avenue	700-4507
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 Black Canyon Hwy.	602-612-5770
Railway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-0000
Silver Spring, Md. — 1002 Kennelbec Ave.	301-500-4004
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	307-0320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-0746
Woodhaven, Queens, N. Y. 11421 — 86-14 Jamaica Ave.	286-5230

NAUJI SKYRIAI:

LAKEWOOD, N. J. 06701 — 234 Second St. 300-0004

REHOBOTH, N. Y. — Main Street 300-0000

Redaguoja dr. S. Aliūnas

LAIKAS IR KARALIAI

Štai jau praėjo Naujieji metai, ir minime Trijų karalių šventę. Tai labai reikšminga šventė mums, lietuviams, nors šiaip jau karalių niekas labai nemėgsta ir apie Tris karalius jau pati Bažnyčia nebe labai palankiai kalba, teigdama, kad tai buvo legenda. Gal ir taip, bet lietuviškame gyvenime mes tebeturime tris karalius: tai Vilius, Alas ir Lietuvių Bendruomenė. Taigi, jei kas dar tebe gerbia karalius, tai gali tuos tris vardus ant savo durų užrašyti.

Prieš kalbėdami apie tris karalius, turime dar prisiminti neseniai praėjusius Naujus metus, žinoma, sunku pasakyti, kas geriau: ar kad laikas bėga, ar kad jis vietoj stovi? Šiaip jau manytume, kad jei tau laikas bėga, tai dar tu gyvas, nes mirusiam laikas sustoja, o tai nepasakytume, kad labai didelis malonumas. Ir šiais metais niekas daug nepasikeitė, ir šiais metais plūsiame vienas kitą vis varden teisybės. Ir šiais metais neteisėjųjų nebus. Jeigu kas suras tokį žmogų, kuris kovoją už neteisę, tai jis bus tokia reikybė, kad teks pasiūti į Balzeko muziejų, kaip vienintelį šimtmečių bėgyje atsiradusį eksponatą.

Visi teisybininkai ir šiais metais nelabai norės sėsti prie dešinės stalo. Nes ne vienas nenori jokių reformų, ypač visi trys karaliai kartu susėsti. "Kelevis" ir dr. Razma kviečia sėsti, girdi, net žydai su arabais susėdo. Bet mes manytume, kad tai neetiškas siūlymas. Kaip tu gali prisėsti, jeigu skauda. Tiesiog nežentelmeniški klausimai. Ir šiais metais niekas nesitaisy, nes kam tie veiksniai bus reikalingi, jeigu jie tarpusavy nesimūš. Jokio garso, juk visiems daug įdomiau, kai mušas, o ne kai bučiuojasi.

Be abejo, ir šimet bus įvairių atsitikimų. Ir šimet kas nors "Gimtajame krašte" pasiskųs, kaip jam sunku supuvusioje Amerikoje gyventi, o ten, Lietuvoje, tai tiesiog rojus. Ak, būtų gera, kad toks įrodinėtumas, kaip Amerikoje sunku, supykęs numirtų badu ir įrodytų savo teisybę. Žodžiu, padarytų, kaip pranešė "Tassas", kad Padėkos dienos proga amerikiečiai beveik badu miršta, nes nepajėgia įsigyti kalakuto.

O dabar, artėjant į Trijų karalių šventę, tenka prisiminti mūsų šaliai tris karalius. Anie istoriniai trys karaliai nešė auksą, smilkalus ir myrą, o šie mūsų

BALYS PAVABALYS

TUREKIM VILTĮ
NENUSIVILTĮ

Nebūkim, vyrai, nusivylę!
Valdžia už mus kovos:
Raitys Rodeziją ir Čilę,
Bet neraitys Maskvos...

Pas ką nors šiais metais atliks ir tokia viešnia

siškieji trys karaliai nenori niekam auksą duoti, bet nori jį prisirinkti, o kai prisirenka, negali pasidalyti. Ir smilkalus vienas kitam į akis pučia.

Šiaip ar taip, laikas nuneša mūsų visus reikalus, madas ir spaudas, atneša naujus metus ir naujus batus, su kuriais patogiau artimui ant nuospaudos užlipti. Ir todėl Naujųjų metų angoje, pasitikdami tris karalius, išmesdami kalėdų eglutes ir nebepritaikomas dovanas, tariame:

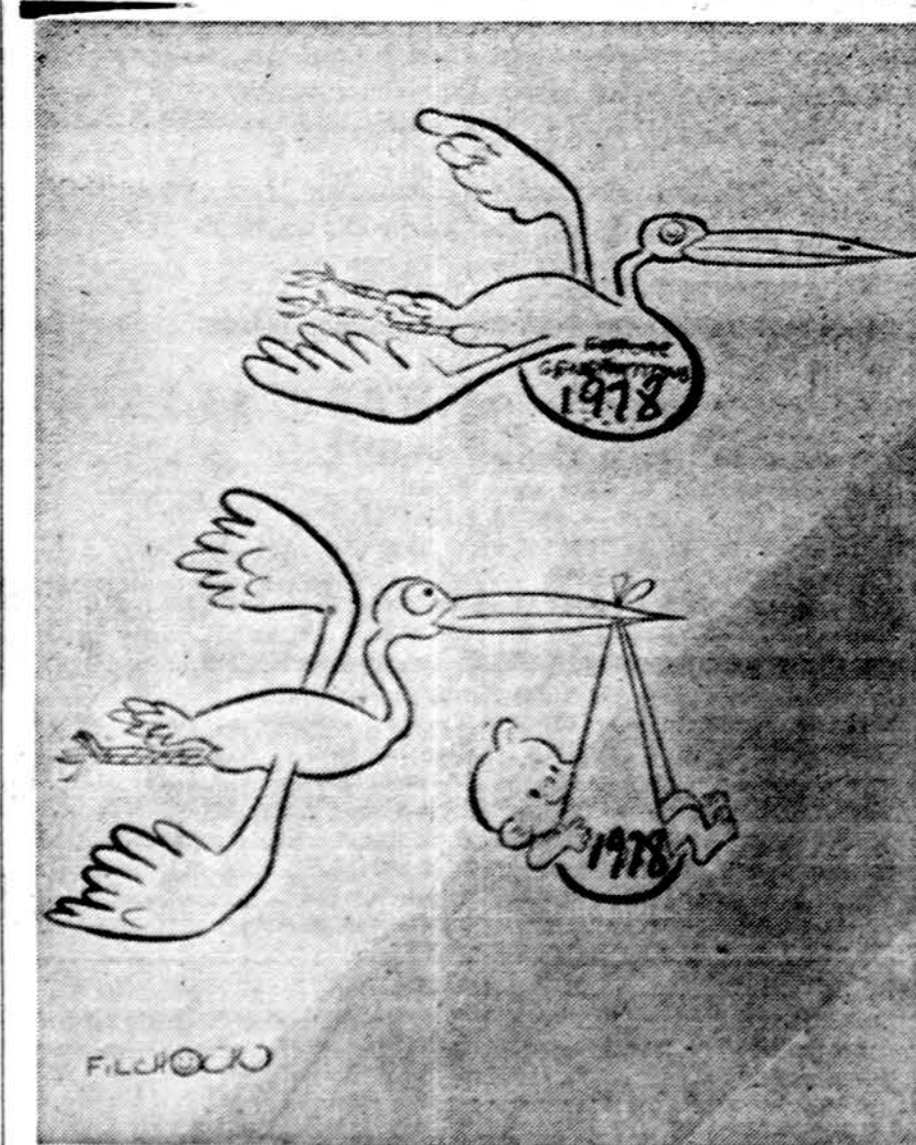
Ak, tai džiaugsmo gėlės byra, Nauji metai, štai, ir vėl. Už tėvynę geriam girą, Na, o už save Martell. Tegyvuoją trys karaliai. Te bus jiems lig valiai, Bešypsa veidais mėltais. Pūs į nosį smilkalais.

D. J.

LIGŲ PUODAS

"Kaip kepta ir nedakepta bulvė skrandį gadina — taip nedakeptas — asmenybė (savo charakteriu) nesutūpėtas asmuo yra ligų puodas pats sau ir kiekvienam kitam".

Dr. J. Adomavičius

Su naujametinėmis linkėjimais

PASAULIO
LIETUVIŲ DIENOS
SUTRUMPINTAI

PLD arba Pasaulio Lietuvių dienos Toronte 1978 m. birželio 28 — liepos 3 d. sudaro trys atskiri renginiai: PLB seimas, dainų šventė ir sporto žaidynės. Todėl "PLD" santrumpa įvairiai aiškinama:

PLD — lietuvių bendruomenės nariui: Pasyviai Laikytis Darbuose.

1938 m. tautinės olimpiados dalyviui: Prisiminti Laisvas Dienas.

PLD org. k-to nariui: Pademonstruoti Lietuvišką Demokratiją.

PLD finansų k-jos nariui: Prašyti, Lenktis, Dėkoti.

PLB seimo atstovui: Pasauli Lietuvių Dalią.

Sportininkui: Pasportuoti, Linksmintis, Daužyti.

Choristui: Padainuoti Lietuviškas Dainas.

Reorganizacinės bendruomenės nariui: Padėk Lietuviai Duobkasiui.

Seštadieninės mokyklos mokiniai: Paduok Lithuanian Dictionary.

Lietuvių: Pasirodyti Lietuvių Dama.

Sporto darbuotojui: Pagal Lietuvišką Duoklę.

Lietuviukui: Padūkusiai, Lietuviškai Džiūgauti.

Svečiui: Persivaišinti Ligi Dantų.

Jaunimo Sąjungos atstovui: Pasūdyti Lietuvišką Druską.

St. D.

ATKAKLOS SVEČIAI

Vardinės ejo prie galo. Fuksiukas, iškilnių kaltininkas, vos laikėsi ant kojų. Neslėpdamas pasitenkinimo, jis lydėjo svečius pro duris ir svajojo, išsimaudęs po dušu, kristi į lovą, kadangi, be viso kito, rytojais dieną jis turėjo skaityti pranešimą ministerijoje.

Kai kurie pabandė pasilikti, bet šeimininkui pavyko labai mandagiai išvaryti juos. Buvo jau vėlus laikas.

Fuksiukas jau manė, kad susidorojo su visais, bet, įėjęs į kambarį, pamatė už stalo dar keturis.

Nugalėdamas žiovulį, jis kalbai šyptelejo.

— Laikas miegoti, — tarė jis.

— Degtinės — atsakydamas riktelėjo Porolikas.

Iš pradžių šeimininkas nepasidavė, bet vėliau, norėdamas atskratyti nachalų, pastatė ant stalo grafiną.

Svečiai susidorojo su grafinu nepaprastai greitai. Dvi damos užsilpo ant stalo ir ėmė šokti.

— Išleikite, — ėmė maldauti varduvininkas. — Garbės žodis, mes norime miegoti!

— Išleikite, kai mums taip link-

Vienas iš atkaklių svečių mai — šaukė svečiai. — Nel Mes norime dar išgerti.

— Degtinės daugiau nėra, — vos apversdamas liežuvį iš nuovargio, tarė šeimininkas.

— Nieko, pagersim kavos.

Fuksiukas buvo pritrenktas.

— Dėl Dievo meilės, padaryk ką nors, — tarė jam žmona. — Aš daugiau nebegaliu.

Ir jiedu nutarė inscenizuoti šeimininį susikirtimą — geriausią priemonę atsikratyti svečių.

— Man užteks! — suriko Fuksiukas. — Tegu viskas lekia vėliniop, aš išeinu iš šitų namų!

— Tu pražudei mano jaunystę! — tuo pačiu tonu atsiliepė ir žmona.

Svečiai staiga prasibėgė.

— Ko reikia tam girtuokliui! — stojiu jie šeimininkės pusėn. — Tu jam nusileisk, o jeigu kas — mes padėsime.

Šeimininkai dėl tvarkos persimetė dar viena kita replika, tačiau, matydami, kad visa tai eina pernėk, prtillo.

Linksmybės tęsėsi. Tuomet šeimininkas nutarė daužyti indus.

— Rinkis prastesnius, — perspėjo žmona.

Sudaužytos stiklinės nepadarė jokio įspūdžio. Svečiai linksminosi. I smulkias skeveldras subyrėjęs servizas jiems irgi nesutrukdė linksmintis. Šeimininkas iškilę langų stiklus. Svečiai ir į tai neatreipė dėmesio. Varduvininkas pagavo azartą, ir jis ėmė metodiskai daužyti visą būrą.

Kai ir tai nepadarė, Fuksiukas iš nusiminimo apipylė kambario grindis benzinu ir padegė.

Kai kaukdamas atvažiavo gaisrininkų mašinos, svečiai, springdami dūmais, išbėgo į kiemą.

— Ačiū Dievui, — su palengvėjimu atsidusęs, tarė Fuksiukas, stovėdamas su žmona liepsnos jūroje. — Galų gale mes jų atsikratėme...

F. Derecki

NEMIGA

— Labai džiaugiuosi, daktare, galėjusi dalyvauti tamtos paskaitoje apie nemigą.

— Ar ji buvo įdomi?

— To nesakau, bet ji mane pagydė nuo nemigos.

Slidinkai, suvažinę paslidinėti, prie slidžių

Viską daro po mirties

Lietuviai komunistai iš Amerikos į Lietuvą grįžta tik po mirties, o dabar pasirodo, kad mūsų kaimynai latviai po mirties stoja į kompartiją. Gruodžio 16 d. "Laisvėje" Justas Paleckis iš Lietuvos rašo apie latvių rašytoją A. Upytį:

"A. Upytis, gimęs 1877 m. gruodžio 4 d., gyveno 93 metus — jis mirė 1970 metais. Upytis jau 1977 metais įstojo į Komunistų partiją ir garbingai išlaikė komunisto vardą per įvairius laikotarpius".

Ir kas gali sakyti, kad komunistai nėra pažangūs: mirę keičia ir į partiją stoja.

LIETUVIAI IR LAIKAS

"Laisvoje Lietuvoje" Izidorius Pipiras šitaip apgailestauja:

"Buvo geri laikai, kai, atsimenu, suėdame penkiuos poros prie apskrito stalo. Visi vyrai tuoj, lyg iš ankščiau įsakyti, tuoj prie baro lekia, ir pasipuošia stalas penkiomis kilniomis bonkomis. "I sveikata", "sveikas", "iki dugno" girdiai, būdavo pašnėkesiai. Apie antrą ar trečią valandą, būdavo, prasiėdė dienas, kur iš čia važiuosime, kas geresnį rūši turi įsigrengs. Iš baltaus, kad ir ne labai tiesiai važinodami, visi susirinkdavome pas kurią nors vaizgesnę porą ir vėl iki ryto girdėdavosi "sveikas", "iki dugno" ir t. t. Pasibaigę, baigta, nebėra tokių pramogų! O jei ir yra dar pas stipresnius tokie papročiai, tai vis išgirsti prie stalo įvairių pasakojimų, kaip ten liginėje buvo, kas žmonai buvo nutikę, ką dr. Adomavičius neseniai rašė, kur važiuosime pensijos sulaukę. Jei kas ir pakiloja stiklėlių, tai vis taip ribotai, pamažu, lūpėlės padažydami vis atgal pastato. Jau sutinki draugų, kurie aiškinais perėjė prie balto vyno, o jau Martelio ar Asbacho nei iš tolo nebemėgsta".

BAIME IR TILTAI

"Ak račiai" išspausdino straipsnį "Tiltofobija", kuriame įrodo, kad to "Bridges" žurnaliuko nereikia bijoti, nes, girdi, jugoslavai Ivo Ambric vieną savo knygą pavadino "Drinos tiltu". Juk jugoslavai atrodo už literatūrą ne už tiltų į Maskvą statybą Nobelio premiją laimėjo. Arba amerikietis Thorton Wilder. Jo "Bridges over San Louis Rei" knygoje išskiriamos moralinės ir religinės vertybės. (Taip bent rašo mūsų bostoniško enciklopedija).

Mūsų šalis A. Baronas, tiesa, kuklesnis. Vietoj tiltų jis tik "Lietuvos ir bedugnėmis" savo skaitytojus vedžioja. Bet tai irgi nesiminė taktinė detalė, visi "Tiltų statytojai" nuo liptų pradėjo".

Tenka su tuo sutikti, nes po to jaunimas išleido analogiją "Tiltai ir tuneliai". Taigi pažanga, kas nenorėjo tiltų, tas galėjo naudotis tuneliu.

— Neišskokim sliekų ant asfalto.

Eglė Juodvalkytė

PRIPAŽINIMAS SILKEI

"Kai užsidegė šviesos ir buvo pasikeista sveikintimais kartu su plotkelio dalele, visi su nemažu apetitu kibo į silketę, tą seną lietuvių draugę, kuri per ilgus pasnikus gyvą ir sveiką išlaikė".

"Arizonos Lietuvis"

"Skuba minia moterų madas prisitaikyti. Susitikusios išpelkiam madų kūrėjas, kurie pagal posakį "kad ir nežmoniška bile kitoniškai" stengiasi mums įkalbėti sijoną ilgą ar plotį spalvų derinimus, ar ko tam rūbui reikia ir nereikia — ranko vių, apykaklės, iškirpimo (o gal ir paties rūbo iš viso nereikia".

Al. Likanderienė

— Akiračio platumas nėra sprando laikymo vaisius, ir neaišku, kuri galva toliau mato: tiesi, ar nuleista.

Vyt. Volentas

LIETUVOJE PRIE EGLUTES

Vaikams į galvas tėtis ėmė kalti:

Iš pasakų išaugti jau patys metas.

Pamirškite karštinę senį Saltį:

Nuo šiolei jus lankys dėdėlė Blatas.

M. Stundžia

Ir Sovietų Rusijoje veikia vadinama savitarna. Čia, pagal Maskvos humoro laikraštį "Krokodila", pilietai žvelgia į baldų krautuve, kur sūdi tie medžiai ir kur pirkėjas gali pats pasitarnauti — pasigaminti baldus

ADOMO IR IEVOS
ISKRAUSTYMAS

Seštadieninė mokykloje kapelionas pavedė mokiniukams aprašyti Adomo ir Ievos iš rojų iškraustymo epizodą.

— O jeigu kuris iš jūsų nepanorėtų arba negalėtų atlikti tokio rašymo, nupieškite tą įvykį paįtytiniu vaizdeliu, — pridūrė kapelionas.

Po pamokos visi mokiniukai atnešė kapelionui savo rašytinius ir paįtytinius darbus.

Vieno mokinuko piešinyje buvo atvaizduotas didelis limuzinas, kuriame už vairo sėdėjo se-

LIETUVIO POETO IR
ANTSTOLIO KORYBA

Savo atsiminimuose L. Dovydenas rašo apie K. Binką, kuris pasakojo: "Antstolis mano geriausias draugas. Kad aš tiek būčiau parašęs poezijos, kiek antstolis mano turta aprašinėja, buvusi ir būsimoji, aš būčiau storiau raštais apsiklojęs ir už Jaską (Joną Kossu-Aleksandrą)."

AMŽIUS IR SUKAKTIS

Tautietis švenčia 50 m. sukaktį, ir ji pradėjo sveikinti jo bendradarbiai:

— Jūs visai neatrodote, kad būtumėte 50 metų.

— Pirmiausi 50 metų yra sunkiausi.

— Kada manai pasitraukti į pensiją?

— Mano didžiausia tau užuojauta.

— O, nenusimink, tada, kada žmogus nustoja senti, tai jis jau yra miręs.

— O, tu visai neatrodai taip senas.

— Tikriausiai nejauti jokio skirtumo tarp buvusių ir dabartinių metų.

— Žinai, gyvenimas prasideda, sulaukus 40 m., tai sveikinu dešimties metų amžiaus progą.

IŠ SENIO KREPŠIO

Grozio vergei — malka jupele; Daktaratą — mokslo pelei; Sekretorėi — akaiščių rožė; Sėfui — chronišką sklerozę; Plunksnos vyrui — tuščią lapą;

Donžuanui — damų kapą.

— Ne tik moterys mėgsta komplimentus. Patinka jie ir vyrams.

Dr. Gr. Valančius

LAISKAS

— All Wood rašo: Šviesuolių klubelio išminčiai seneliai,

Paskaitę Mikaldą, Stravinską, Gudelį,

Prakeikė Almėną ir "Saulę skatikų",

Nes toji už viską labiausiai patiko.

Paruošė pr. a.